

UČEBNÉ OSNOVY

Geografia

NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE	ISCED 2
VZDELÁVACIA OBLASŤ	Človek a spoločnosť
ROČNÍK	deviaty
ČASOVÁ DOTÁCIA	2 h/ týždenne (1h štát.vzd.pr./ 1h škol.vzd.program)

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Učebný predmet geografia rozvíja u žiakov poznanie o výnimočnosti a jedinečnosti planéty Zem. Pomáha správne pochopiť podstatu javov a procesov, ktoré na Zemi prebiehajú a uvedomiť si princípy, na ktorých je postavená existencia života. Štúdium geografie umožňuje žiakom spoznávať krajinu v celej svojej komplexnosti a zložitosti. Podporuje snahu porozumieť vzťahom medzi jednotlivými zložkami a prvkami krajiny a chápať ich silnú vzájomnú previazanosť.

Základnou zručnosťou, rozvíjanou v geografii, je práca s mapovými podkladmi v tlačenej a digitálnej podobe. Vedieť mapu vyhľadať, čítať, pracovať s ňou, analyzovať jej obsah a interpretovať ho, orientovať sa v nej a podľa nej v neznámom prostredí, tvoria základ geografického myslenia a vzdelávania.

Dôkladné poznanie Zeme je nevyhnutnou podmienkou jej ochrany. Každé miesto na Zemi je osobité. Od iných sa odlišuje typickým podnebím, rastlinstvom, živočíštvom, ale aj obyvateľmi s vlastným jazykom, kultúrou a spôsobom života. Tolerancia žiakov k inakosti predpokladá pochopenie podstaty príčin rôznorodosti a rozmanitosti jednotlivých krajín. Vyžaduje úctu k princípom demokracie a občianskej slobody, ktorých nerešpektovanie môže viesť k vojnovým konfliktom a globálnym katastrofám. Geografia zohráva v tomto smere nezastupiteľnú úlohu. Zdôrazňuje súvislosti a nie vždy jasnú prepojenosť príčin s dôsledkami. Formuje osobnosť mladého človeka upozorňovaním na podobnosť, ale aj zvláštnosti popisovaných regiónov, ktoré porovnáva so Slovenskom, pričom poukazuje na jeho jedinečnosť v kontexte Európy, či sveta.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- ❖ vyhľadajú, porovnajú, posúdia pravdivosť a zhodnotia dostupné informácie o krajine z rôznych informačných zdrojov,
- ❖ prezentujú informácie o krajine v rôznych podobách (grafy, tabuľky, schémy, diagramy, fotografie, filmy a pod.),
- ❖ interpretujú mapy rôzneho druhu v digitálnej aj tlačenej podobe,
- ❖ zdôvodnia rôznorodosť prírodných podmienok na Zemi a ich vplyv na život človeka,
- ❖ zaujmú postoj k najväčším problémom ľudstva a ponúknu vhodné riešenia,
- ❖ pochopia zložitosť krajiny a silnú vzájomnú previazanosť jej prírodných a socioekonomických zložiek.

Ciele predmetu v prepojení na kľúčové kompetencie

Geografia rozvíja súbor cieľov, ktoré majú prevažne priestorový a integrujúci charakter. Považuje sa za ne súbor vedomostí, zručností a schopností, ktoré vie žiak správne skombinovať a tak porozumieť, interpretovať a prakticky využívať danosti krajiny.

Výchova a vzdelávanie v predmete geografia smeruje k vytváraniu cieľov tým, že žiakov vedie k:

- ❖ orientácii v čase a priestore
- ❖ používaniu a interpretácii máp rôznych druhov (automapy, mapy na internete, turistické mapy, tematické mapy a i.)
- ❖ porozumeniu informáciám o krajine ako časti Zeme (aj Zeme ako celku), ich praktickému využitiu v bežnom živote a schopnosti vyhľadať a použiť ich pre praktické potreby (textové a dátové zdroje v tlačenej či digitálnej podobe). Získané poznatky systemizovať do oblastí fyzickej a humánnej geografie. Poznatky fyzickej geografie sú u oblasti prírodných charakteristík Zeme. Získané informácie využije žiak pri správnom pochopení vzniku a vývoji hlavných povrchových tvarov, pri porovnávaní a využívaní nerovností zemského povrchu napríklad i turistike, ale aj pri rozhodovaní umiestňovaní aktivít v rozvoji regiónov – dopravných sietí, prípadne ťažbe nerastných surovín
- ❖ poznaniu vplyvov a účinkov vnútorných a vonkajších síl, ktoré pôsobia na povrch Zeme a umožnia ľuďom chrániť sa pred živelnými pohromami. To isté platí aj pri poznaní zákonitostí počasia v rôznych podnebných oblastiach 3 sveta. V oblasti humánnej geografie sa vyučovanie zameriava na človeka na Zemi, na premeny, ktorými ovplyvnil krajinu
- ❖ porozumeniu premenám v krajine, ktoré podmieňuje človek (vrátane kultúrnych aspektov)
- ❖ zhodnoteniu perspektívy rozvoja pre budúcnosť (vývoj počtu obyvateľstva, rozvoja sídel, hospodárstva a i.)

- ❖ porozumenie a rozvíjanie čítania a interpretácie obrázkov, fotografií, grafov, tabuliek, priereзов, schém a diagramov ako základných vyjadrovacích prostriedkov geografie
- ❖ rozvíjaniu podnikateľských zručností spracúvaním projektov, ako sú napr. modelové cestovné kancelárie, projekty na inventarizáciu predpokladov rozvoja regiónov a pod.
- ❖ poznaniu rôznych kultúr na celom svete pri zachovaní vlastnej identity, prejavovaní záujmu o spôsoby života ľudí v rôznych častiach sveta
- ❖ poznaniu ľudovej kultúry a kultúrnych tradícií. Kultúrne pamiatky sú súčasťou obsahu regionálnej geografie
- ❖ využitiu schopností a zručností pri oddychových aktivitách (cestovaní, rekreácii a i.)
- ❖ rozvíjaniu schopnosti objavovať a snahy vysvetľovať
- ❖ všímaniu si priestoru, v ktorom žijeme a jeho zmeny

KRITÉRIÁ HODNOTENIA

Na vyučovacích hodinách geografie budeme ako podklady na hodnotenie a klasifikáciu výchovno-vzdelávacích výsledkov žiaka používať tieto metódy, formy a prostriedky:

a) sústavné pozorovanie výkonov žiaka, jeho aktivity na hodine a jeho pripravenosti na vyučovanie

b) písomné skúšky

- *tematické písomné práce* - Termíny písomných prác vyučujúci žiakom vopred oznámia. Otázky budú mať bodové hodnoty, výsledky sa hodnotia známkou (stupeň 1 – 5) podľa počtu získaných bodov za správne odpovede v súlade so stupnicou. Ak žiakovi z dôvodu absencie chýba niektorá z písomných prác, vyučujúci môže žiakovi dať náhradný termín na písanie chýbajúcej práce.

- *drobné písomné práce* – slepé mapy, krátke písomné práce z fyzicko-geografickej, humánnej sféry a regionálnej geografie sveta.

c) ústna odpoveď

Ústne odpovede z jednotlivých prebratých tém - žiak by mal mať minimálne jednu ústnu odpoveď za jeden polrok. Termíny ústnych odpovedí vyučujúci vopred neoznamuje. Žiak bude hodnotený známkou (stupeň 1 – 5) podľa presnosti, plynulosti, istoty vo vyjadrovaní v danej téme, úrovne zvládnutia učiva.

d) práca s mapou

Žiak preukáže svoje orientačné schopnosti pri práci s mapou, atlasom aspoň raz za jeden polrok. Hodnotený bude známkou (stupeň 1 – 5). Termín preskúšania vyučujúci neoznamuje vopred.

e) projektové práce

Žiak vypracuje a odprezentuje projektovú prácu na tému vopred zadanú vyučujúcim nasledovne:

- žiaci 6. ročníka raz za polrok
- žiaci 7. ročníka raz za polrok
- žiaci 8. a 9. ročníka raz za polrok – s dôrazom na miestnu krajinu (Hriňová a jej lazy, Podpoľanie).

Projekty žiaci vypracujú samostatne, alebo v skupinách. Žiak bude hodnotený známku (stupeň 1-5) podľa obsahovej, estetickej i prezentačnej úrovne projektu. Projekty sú písané rukou, žiaci využívajú fotografický materiál, v prípade nedostupnosti využívajú vlastné kresby.

f) iné hodnotenie činnosti žiaka

- účasť na geografickej olympiáde – školské, okresné, krajské kolo,
- geografické správy zo sveta a domova ,
- geografické kvízy s otázkami rôznej obtiažnosti ,
- účasť na turistických pochodoch po Podpoľaní,
- účasť v súťaži Duel – vedomostná súťaž,
- hodnotenie zošita – obsahová a estetická stránka,
- hra s atlasmi (orientačná hra),
- účasť na akcii Týždeň kroja,
- a iné.

Stupnica hodnotenia písomných skúšok :

- 100 % – 90,0 % výborný
- 89,9 % – 75,0 % chválitebný
- 74,9 % – 50,0 % dobrý
- 49,9 % – 25,0 % dostatočný
- 24,9 % – 0 % nedostatočný

g) celkové hodnotenie

Výsledné hodnotenie žiaka bude súhrnom vyššie uvedených kritérií. Výsledná známka nebude získaná aritmetickým priemerom priebežných známok. Odrazí sa v nej aj aktívna práca žiaka na hodinách, systematickosť učenia sa, úroveň písomných prejavov (úprava zošita, vypracované poznámky, domáce úlohy), účasť na Geografickej olympiáde.

METÓDY A FORMY VYUČOVANIA PREDMETU

Metódy

- ❖ motivačné metódy (motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor, motivačný problém, motivačná demonštrácia)
- ❖ aktivizujúce metódy (situačná metóda, inscenačná metóda, didaktické hry, kooperatívne vyučovanie, kvízy, súťaže)
- ❖ expozičné metódy (rozprávanie, vysvetľovanie, rozhovor, demonštračná metóda, pozorovanie,)
- ❖ problémové metódy (heuristická metóda, projektová metóda, brainstorming)
- ❖ fixačné metódy (metódy opakovania a precvičovania - písomného aj ústneho)
- ❖ diagnostické metódy (pozorovanie, ústne skúšanie, písomné skúšanie)

Formy

- ❖ vyučovacia hodina
- ❖ praktické aktivity
- ❖ samostatná práca žiakov
- ❖ práca žiakov vo dvojiciach
- ❖ skupinová práca
- ❖ kooperatívne vyučovanie (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny)
- ❖ práca s knihou a textom (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií)
- ❖ samostatné učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky
- ❖ projektové vyučovanie

OBSAH UČEBNÉHO PREDMETU

Obsah je totožný so vzdelávacím štandardom ŠVP a navyiac je posilnený o 1 vyučovaciu hodinu. Hodiny na posilnenie sú využité v jednotlivých tematických celkoch najmä na prehľbovanie, upevňovanie a precvičovanie nových vedomostí. Deje sa tak prostredníctvom hlbšieho výkladu, pozeraním cestopisných filmov o reáliách štátov Ameriky a Austrálie. Pozerajú sa rôzne filmy o Indiánoch, aborigincoch atď. Využívané sú rôzne materiály ako fotografie, reportáže, prezentácie od priamych návštevníkov rôznych krajín, žiaci pracujú s mapami a vypracúvajú projekty o vybranej krajine Ameriky a Austrálie. Svoje práce prezentujú pred spolužiakmi. Posilnené hodiny sú zvýraznené v tematickom pláne.

Tematický celok – Austrália a Oceánia / 14 hodín

Výkonový štandard

- ❖ opísať polohu a pobrežie Austrálie z mapy (zálivy, ostrovy, polostrovy, moria, oceány) („čítanie“ mapy),
- ❖ vysvetliť príčiny vzniku suchých oblastí v centrálnej a západnej časti Austrálie a celkový nedostatok vlhky a pitnej vody na území svetadielu,
- ❖ zdôvodniť jedinečnosť rastlinných a živočíšnych spoločenstiev v Austrálii,
- ❖ uviesť dva príklady typických rastlinných a živočíšnych druhov žijúcich v Austrálii,
- ❖ rozlíšiť pevninské, sopečné a koralové ostrovy Oceánie,
- ❖ porovnať životné podmienky obyvateľov Austrálie a Nového Zélandu,
- ❖ zhodnotiť vplyv prírodných podmienok na nerovnomerné rozmiestnenie obyvateľstva Austrálie,
- ❖ vysvetliť dôvody vysokého stupňa urbanizácie Austrálie,
- ❖ zostaviť tabuľku 5 najväčších miest Austrálie podľa tematickej mapy („čítanie“ mapy),
- ❖ rozlíšiť základné odvetvia hospodárstva,
- ❖ identifikovať najdôležitejšie odvetvia hospodárstva Austrálie,
- ❖ posúdiť možnosti hospodárskeho využitia najväčších ostrovov Oceánie,
- ❖ zdôvodniť zaradenie jednej z pamiatok Austrálie do Zoznamu kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO a ukázať ju na mape.

Obsahový štandard

- ❖ Austrália
- ❖ Tasmánia
- ❖ obratník Kozorožca
- ❖ Veľká koralová bariéra
- ❖ Veľké predelové vrchy, Austrálske Alpy, plošiny, nížiny, púšte, Uluru
- ❖ Eyrovo jazero, Murray, Darling, podzemná voda

- ❖ rastlinné pásma, živočíchy
- ❖ Tichý oceán, Tasmanove more
- ❖ Polynézia, Melanézia, Mikronézia
- ❖ Nový Zéland, Havajské ostrovy
- ❖ Austrálsky zväz
- ❖ Sydney, Melbourne, Perth, Canberra
- ❖ rozmiestnenie obyvateľstva, hustota zaľudnenia, prisťahovalectvo, pôvodní obyvatelia Austrálie (aborigéni),
- ❖ hospodárstvo a sídla,
- ❖ pamiatky zaradené v zozname prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO

Tematický celok – Polárne oblasti / 4 hodiny

Výkonový štandard

- ❖ opísať polohu Antarktídy voči ostatnými kontinentom a oceánom („čítanie“ mapy),
- ❖ zdôvodniť pokrytie územia Antarktídy najväčším pevninským ľadovcom,
- ❖ vysvetliť striedanie polárneho dňa a noci v polárnych oblastiach,
- ❖ zhodnotiť ekologické riziká hospodárskeho využitia polárnych oblastí.

Obsahový štandard

- ❖ Antarktída, Arktída
- ❖ Grónsko
- ❖ Severný ľadový oceán, Južný oceán
- ❖ severný polárny kruh, južný polárny kruh
- ❖ pevninské ľadovce
- ❖ polárne stanice, hrozba znečistenia, globálne otepľovanie

Tematický celok – Amerika / 48 hodín

Výkonový štandard

- ❖ vymedziť polohu Ameriky voči ostatným kontinentom a oceánom (čítanie mapy),
- ❖ opísať z mapy pobrežie Ameriky (zálivy, ostrovy, polostrovy, moria, oceány). („čítanie“ mapy),
- ❖ vysvetliť vznik najdlhšieho pásma pohorí na svete na západe Ameriky,
- ❖ zdôvodniť veľký počet sopiek a seizmicky aktívnych oblastí v Amerike,
- ❖ popísať oblasti ohrozené činnosťou tornád a hurikánov,
- ❖ zdôvodniť rozdiely v podnebí západných a východných oblastí Ameriky,
- ❖ porovnať typy krajiny v Amerike a Austrálii,

- ❖ uviesť tri príklady typických rastlinných a živočíšnych druhov v Amerike,
- ❖ zdôvodniť jedinečnosť a unikátnosť Amazonského dažďového pralesa,
- ❖ odôvodniť zaradenie dvoch pamiatok Ameriky do Zoznamu prírodného dedičstva UNESCO a ukázať ich na mape,
- ❖ opísať priebeh objavovania a osídľovanie Ameriky,
- ❖ vysvetliť dôvody veľkej kultúrnej rôznorodosti obyvateľstva Ameriky,
- ❖ popísať proces urbanizácie a uviesť jej príklady,
- ❖ popísať príčiny vysokej urbanizácie Ameriky,
- ❖ z obsahu tematickej mapy vytvoriť zoznam desiatich najväčších miest Ameriky („čítanie“ mapy),
- ❖ zhodnotiť vplyv prírodných podmienok na nerovnomerné rozmiestnenie obyvateľstva Ameriky,
- ❖ určiť dve najdôležitejšie odvetvia hospodárstva štátov Severnej Ameriky,
- ❖ uviesť najvýznamnejšiu poľnohospodársku plodinu, ktorá sa pestuje v rôznych regiónoch Ameriky,
- ❖ zdôvodniť výnimočnosť postavenia USA v Amerike aj vo svete,
- ❖ porovnať hospodársku vyspelosť štátov Ameriky,
- ❖ uviesť dva problémy, ktorým v súčasnosti čelí hospodárstvo USA.

Obsahový štandard

- ❖ Amerika
- ❖ rovník, obratníky
- ❖ Severná Amerika, Stredná Amerika, Južná Amerika
- ❖ Malé Antily, Veľké Antily
- ❖ Kordillery, Andy, Apalačské vrchy, Brazílska vysočina
- ❖ sopky, zemetrasenia
- ❖ Mississippská nížina, Atlantická nížina, Orinocká nížina, Laplatská nížina
- ❖ hurikány, tornáda
- ❖ Mississippi, Missouri, Veľké kanadské jazerá, Amazonka, Orinoco, Uruguaj, Parana, Titicaca
- ❖ typy krajiny
- ❖ prírodné pamiatky zaradené v zozname prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO
- ❖ obyvateľstvo Ameriky, pôvodní obyvatelia, prisťahovalci (Angličania, Francúzi, Španieli, Portugalci, Afričania), miešanci, kresťanstvo
- ❖ Mexiko, Sao Paulo, Rio de Janeiro, Buenos Aires, Lima, New York, Chicago, Los Angeles, Toronto, Rio de Janeiro, Atlanta, Miami, Montreal, Washington, Ottawa
- ❖ hospodárstvo Ameriky
- ❖ USA

- ❖ Kanada
- ❖ Mexiko a štáty Strednej Ameriky
- ❖ Južná Amerika
- ❖ Latinská Amerika
- ❖ Brazília
- ❖ Argentína

Prierezové témy (uvedené v tematickom pláne)

DOV – dopravná výchova

ENV – environmentálna výchova

OSR – osobný a sociálny rozvoj,

OZZ – ochrana života a zdravia,

TP – tvorba projektu a prezentačné zručnosti,

MEV – mediálna výchova,

MKV – multikultúrna výchova.

Rozvoj funkčnej gramotnosti v predmete geografia

Čitateľská gramotnosť – čítať s porozumením odborný text, vyberať z neho informácie, triediť ich, využívať, prezentovať.

Získavať údaje z nesúvislých textov – grafov, diagramov, máp, tabuliek, štatistických údajov

Vizuálna gramotnosť - čítanie obrázkov

Prírodovedná gramotnosť - vysvetľovanie vzniku a procesu prírodných dejov v jednotlivých oblastiach Slovenska a sveta.

Kultúrna gramotnosť - získavanie informácií o rôznych kultúrach a jej hodnotenie.

Matematická gramotnosť - je spojená najmä so štatistikou, vyjadrením údajov humánnej geografie.

Mediálna gramotnosť - sa rozvíja u žiakov najmä v častiach regionálnej geografie pri hodnotení vzťahov jednotlivých skupín obyvateľstva medzi sebou.

Finančná gramotnosť - správne hospodáriť s peniazmi.